

Triodos Bank

Inbreng Triodos Bank N.V. - Consultatie klimaatmaatregelen financiële sector

De consultatie stelt de vraag of, en zo ja welke, wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van financiële ondernemingen aan de klimaattransitie kunnen versterken, en zo ja hoe deze vormgegeven zouden kunnen worden.

Er worden drie denkrichtingen gegeven voor mogelijk klimaatwetgeving:

1. Een wettelijke inspanningsverplichting om financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs;
2. Een verplichting om een klimaatplan op te stellen, met regels over de inhoud en de verplichting ook uitvoering te geven aan het plan;
3. Een uitbreiding van de wettelijke eisen om betrokkenheidsbeleid (engagement) te voeren.

En eventueel aanvullende denkrichtingen.

1. Inleiding

Triodos Bank N.V. hecht veel waarde aan deze consultatie en moedigt de minister aan om verdere stappen te zetten in de verkenning van nationale wetgeving voor de Nederlandse financiële sector ten aanzien van klimaat (en natuur).

Sinds 1980 bankiert Triodos Bank vanuit de overtuiging dat een bank een positieve, duurzame impact dient te hebben in de samenleving. We laten zien dat het kan. Triodos Bank is niet alleen gecommitteerd aan het financieren van de transitie die nodig zijn om gevaarlijke klimaatverandering binnen de perken te houden, denk aan o.a. energie en landbouw. **We zijn er ook van overtuigd dat de financiële sector zelf moet veranderen om datgene te kunnen financieren en faciliteren wat voor de samenleving van waarde is in een veranderende wereld.**

Het nemen van aanvullende maatregelen in de vorm van wetgeving sluit aan bij het advies van de RLI van december 2022¹, waarin zij stellen dat er 'nieuw, aanvullend overheidsbeleid nodig is voor financiële sector dat niet alleen stimulerend en faciliterend maar ook dwingend is'. Vrijwillige initiatieven in de sector, zoals het klimaatakkoordcommitment (KC), hebben geholpen om de sector in beweging te krijgen en een grotere groep van financiële instellingen (FI's) te mobiliseren om aan de slag te gaan met klimaatbeleid- en maatregelen. **Vier jaar na het sluiten van het commitment is het wat Triodos Bank betreft tijd voor een volgende stap: het verplichten van klimaattactieplannen en de nodige inspanningen die daaronder vallen, in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.**

Triodos Bank ziet - ook ten opzichte van bestaande en aankomende EU wet- en regelgeving - meerwaarde in nationale wetgeving voor de financiële sector, onder meer omdat (aankomende) EU-verplichtingen niet op alle FI's van toepassing zijn en er nog onduidelijkheden bestaan over de toepassing van EU-wetgeving ten aanzien van de gehele waardeketen van FI's. Daarbij heeft de Nederlandse financiële sector door de inspanningen in het KC en de IMVO-convenanten een voorsprong ten opzichte van andere EU-landen in de implementatie van aanstaande wetgeving en is het voor de sector van belang om die voorsprong te behouden. Het VK, Frankrijk en Duitsland hebben al aanvullende nationale wetgeving FI's ingevoerd (of aangekondigd) op het gebied van gepaste zorgvuldigheid ten aanzien van maatschappelijke risico's, waaronder klimaat. **Het past in de lijn der verwachting dat Nederland zich hierbij aansluit, ook om in de EU vanuit een geloofwaardige positie verbeteringen in bestaande en aankomende**

¹ [Financiering in transitie Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](https://www.rli.nl/publicaties/rapporten/2022/01/financiering-in-transitie).

wetgeving te bepleiten en juist een gelijk speelveld te creëren met verduurzaming als toekomstbestendig uitgangspunt.

2. Consultatievragen

Algemene vragen

1. Kunnen nieuwe maatregelen volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie?

Het IPCC geeft aan dat investeringen in mitigatiemaatregelen 3 tot 6 keer moet toenemen². Tegelijkertijd stelt het Emission Gap Report dat investeringen in fossiele assets snel moeten afnemen, omdat deze de transitie tegenwerken en leiden tot een fossiele lock-in.³ Eerder berekende IEA al dat nieuwe fossiele projecten niet passend zijn binnen een 1,5 graden scenario. Zoals de minister in haar brief schrijft dienen de actieplannen van de financiële instellingen hiermee in lijn te zijn. De realiteit is echter dat FI's - waaronder ook Nederlandse - sinds het Klimaatakkoord van Parijs in 2015 wereldwijd voor een financiële waarde van 1 biljoen euro hebben geïnvesteerd in bedrijven die hun belang in fossiele brandstoffen uitbreiden en nieuwe reserves aanboren.⁴ Andere activiteiten met een negatieve impact voor het klimaat, zoals het financieren van de intensieve veehouderij, tellen op bij dit bedrag. De investeringen in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en duurzame toepassingen en technologieën wegen in volume nog niet op tegen vervuilende investeringen en belangen. Het geld van de financiële sector rolt vooralsnog, ruim 8 jaar na het sluiten van het Parijsakkoord, meer de vervuilende kant op dan de schone kant, alle raamwerken, sectorinitiatieven en commitments ten spijt.

Wetgeving vanuit de EU is deels onzeker - in het geval van CSDDD - of dusdanig afgezwakt dat het vermoedelijk niet (op alle vlakken) levert wat nodig is om de financiële sector en de reële economie op het juiste spoor te krijgen. Daarnaast is het onzes inziens van belang om ook natuur/biodiversiteit en circulariteit te integreren in klimaatplannen en maatregelen, waar additionele nationale wetgeving in kan voorzien. Triodos Bank ondersteunt daarom aanvullende klimaatmaatregelen langs de drie voorgestelde lijnen.

2. Kan wetgeving volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, waarom, op welke wijze? Welke financiële ondernemingen zouden onderwerp moeten zijn van eventuele klimaatwetgeving gericht op het versnellen van de transitie? Dient gedifferentieerd te worden tussen grote en kleine ondernemingen of tussen verschillende sectoren?

De financiële sector reflecteert in zekere mate wat er gebeurt in de reële economie. Daarom is het ook belangrijk om verplichtingen niet alleen voor de financiële sector te laten gelden, maar ook in de reële economie. Het financieel systeem en de reële economie zijn van elkaar afhankelijk wat betreft klimaatinspanningen. Verplichtingen voor het bedrijfsleven helpen de financiële sector om hun balans/portefeuille (sneller) te kunnen verduurzamen. Zowel de financiële economie als de reële economie hebben behoefte aan duidelijke kaders. Er is een heldere visie op de noodzakelijke transitie nodig vanuit de overheid als regieorgaan. Concrete sectorpaden en doelstellingen voor verschillende sectoren vanuit de overheid zijn daarvoor essentieel.

Specifiek voor de financiële sector constateert Triodos Bank echter wel dat de transitieplannen van FI's sterk variëren in ambitie, kwaliteit en reikwijdte, en daarmee de vergelijkbaarheid. Datzelfde geldt voor de toepassing van engagementbeleid en interventies waar duidelijke doelen, exitstrategieën en strategische focus geregeld ontbreekt. Het stellen van ambitie- en kwaliteitseisen aan de transitieplannen - in lijn met het Parijsakkoord en reeds bestaande aanbevelingen in *voluntary frameworks* zoals HLEG⁵ - en eisen stellen aan engagement inspanningen, waarbij

² IPCC: "To meet the needs for rapid deployment of mitigation options, global mitigation investments are expected to need to increase by the factor of 3 to 6".

³ <https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2022>.

⁴ [How banks helped the fossil fuel industry raise more than a trillion euros - Follow the Money - Platform for investigative journalism \(ftm.eu\)](https://www.ftm.eu)

⁵ [high-level expert group n7b.pdf \(un.org\)](https://www.un.org).

uitgegaan moet worden van het principe van 'continuous improvement' is wat Triodos Bank betreft een zinnige insteek voor additionele nationale wetgeving die helpt om de Nederlandse financiële sector in een koppositie te houden.

Uiteraard is proportionaliteit (naar omvang van de balans/portefeuille) en praktische toepasbaarheid voor de verschillende typen financiële instellingen een belangrijk uitgangspunt. Het is in het ontwerp van de maatregelen van belang de aandacht te vestigen op datgene waar de meeste winst te behalen valt op het gebied van de reductie van broeikasgassen: dat is de combinatie van de grootste exposure en de meest vervuilende sectoren.

3. Ziet u bezwaren tegen het instellen van nationale klimaatwetgeving voor de financiële sector en zo ja, waar heeft deze betrekking op?

Triodos Bank kan aanvullende klimaatwetgeving voor de financiële sector ondersteunen, daar waar bestaande kaders en wetgeving tekortschieten. Zo is bestaande wetgeving m.b.t. betrokkenheidsbeleid bijvoorbeeld vrij algemeen geformuleerd en niet specifiek van toepassing op het aanwenden van invloed t.a.v. klimaatrisico's en impact. Datzelfde geldt voor bepalingen in (potentiële of aanstaande) EU-wetgeving waar geen voorschrift is opgenomen over het ambitieniveau van klimaatplannen. Aanvullende klimaatwetgeving kan daarom juist leiden tot een gelijk speelveld o.b.v. duurzaamheid in de Nederlandse financiële sector en een blijvende koppositie in de EU, die voordelen zal bieden in een wereld die snel verandert met transities die een grillig verloop kennen.

De overheid dient wel rekening te houden met de verschillende typen financiële instellingen. Voor banken is het voeren van engagement gesprekken en trajecten met MKB bijvoorbeeld tijdsintensief en van een andere orde dan engagement bij beleggingen in een beursgenoteerd bedrijf. Daarbij kunnen banken geen collectieve dialoog voeren, en dus krachten bundelen, t.a.v. leningen of bepaalde investeringen. De vereisten dienen - in lijn met het antwoord bij vraag 2 - proportioneel en passend te zijn voor het type instelling.

4. Ziet u alternatieven in plaats van wetgeving die de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie kan versterken?

Triodos Bank ziet wetgeving als een cruciaal instrument om - in parallel met de reële economie - de financiële sector 'Parijs-bestendig' te krijgen. Vanuit de EU is wetgeving op een aantal terreinen onvoldoende scherp, dan wel onzeker. Als de sector of de overheid een realistische en haalbare route ziet naar aanpassing van wetgeving op EU-niveau binnen korte tijdslijnen, dan zou dat een alternatief kunnen bieden voor nationale additionele wetgeving.

Vrijwillige initiatieven en commitments (nationaal) zijn onzes inziens met het KC, de IMVO-convenanten voor banken, pensioenfondsen en verzekeraars en allerlei werkgroepen als onder het Platform voor Duurzame Financiering voldoende benut en blijvend nuttig als samenwerkingsvorm. Aanvullende initiatieven helpen de sector om van elkaar te leren en *best-practices* te delen, maar zijn ongeschikt om de lat wat betreft het ambitieniveau en de kwaliteit van klimaatplannen en interventies te verhogen en gelijk te trekken.

5. Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op MKB-financiering? (zie ook vraag 21 over de effecten van wetgeving op het financieringsaanbod voor het MKB).

Vanuit Triodos Bank geredeneerd voorzien wij geen negatieve effecten van aanvullende maatregelen voor MKB-financiering omdat we juist sterk gericht zijn op het duurzaam MKB of MKB dat wil verduurzamen. In de implementatie van het Klimaatakkoordcommitment hebben wij niet ondervonden dat de actieplannen en rapportage een obstakel kunnen vormen. We zien het als verantwoordelijkheid van FI's met een bepaalde omvang om het MKB in de eigen waardeketen te helpen met het voldoen aan rapportageverplichtingen en klimaatinspanningen. Daarover kunnen - indien hier gegronde zorgen over zijn - bepalingen worden opgenomen in wetgeving.

6. Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op het ondernemings- en vestigingsklimaat? (zie ook vragen 20 -22 over de effecten van wetgeving op ondernemings- en vestigingsklimaat)

De richting van de klimaattransities - in energie, mobiliteit, landbouw, gebouwde omgeving, industrie - is onomkeerbaar en begint zich op tal van terreinen uit te kristalliseren. Het risico dat Nederland te traag verduurzaamt en daarmee kansen mist in de nieuwe economie is zeer aanwezig. Onduidelijkheid en een gebrek aan

regie met bijbehorende maatregelen zit bedrijven met een toekomstbestendig bedrijfsmodel, of bedrijven die kunnen transformeren juist in de weg, met het risico dat de transities waar zoveel in geïnvesteerd is met publiek en privaat geld stilvallen.

Dat gezegd hebbende moet de overheid ook oog hebben voor wat de sector kan realiseren en hoe welwillenden met minder slagkracht kunnen worden meegenomen in het juiste tempo. Een nadere analyse van de (verwachte) effecten van aanvullende nationale wetgeving in andere landen (VK, Frankrijk en Duitsland) verdient aanbeveling om het gesprek over vestigingsklimaat op basis van feiten en rationele argumenten te kunnen voeren. De maatstaf moet daarbij niet de huidige bedrijvigheid in Nederland zijn. Immers, die is gebouwd op een fossiel energie-intensief comparatief voordeel dat inmiddels is verdwenen. Het is zinvol om daartegenover te zetten welke bedrijvigheid Nederland misloopt als het achterblijft in tempo van verduurzaming. Het doel moet onzes inziens een gunstig vestigingsklimaat voor toekomstbestendige, en dus duurzame bedrijven zijn.

7. Heeft u zicht op alle aanstaande en bestaande maatregelen met betrekking tot vergroening van de financiële sector op Europees en nationaal niveau en wat dat voor u betekent? Wat mist u daarin? Ziet u aanleiding voor nationale maatregelen in aanvulling op Europese maatregelen?

In grote lijnen is reeds geldend of aanstaand EU-beleid dat betrekking heeft op de verduurzaming van de financiële sector gericht op informatie, transparantie en rapportage. Daaraan ten grondslag ligt de aanname dat meer informatie, transparantie en rapportage leidt tot een andere strategie en keuzes. Die garantie is er echter niet. Het feit dat verschillende niet bindende richtlijnen en kaders (zoals de OESO-richtlijnen, UNGP's, maar ook GRI) hieromtrent al decennialang bestaan en worden toegepast zonder dat dit tot grote koerswijzigingen heeft geleid bij bedrijven en het moeilijk blijft om werkelijke impact in de samenleving⁶ aan te tonen nopen tot verdergaande maatregelen op nationaal niveau.

Wat betreft EU-wetgeving wordt het verplicht opnemen van een klimaattransitieplan alleen uitgewerkt in de CSDDD. De daadwerkelijke invoering van deze wetgeving staat voorlopig op losse schroeven volgens de laatste berichtgeving uit Brussel. Daarnaast is de reikwijdte van de CSDDD beperkt en zullen niet alle FI's hieronder vallen en ook niet de gehele waardeketen, wat voor de klimaatimpact van FI's juist erg bepalend is. Bovendien is aan de emissie reductiedoelstellingen die grote FI onder CSDDD zouden moeten vaststellen geen voorgeschreven ambitieniveau (in lijn met Parijs) gekoppeld.

Onder CSRD is een klimaatplan niet verplicht. Alleen rapportage over het al dan niet hebben van een klimaatplan is verplicht als de onderneming klimaat als materieel aanmerkt, wat naar verwachting voor alle bedrijven die onder CSRD vallen in de komende jaren zo zal zijn. Daarnaast heeft de overheid in de consultatie over '[het implementatiebesluit duurzaamheidsrapportering](#)' aangegeven de impacts van *assets under management* voor *asset managers* niet onder CSRD-rapportage vallen omdat een *asset manager* de *assets* 'slechts' in beheer heeft en niet in eigendom. Dit is onzes inziens een verkeerde interpretatie van de richtlijn, omdat de CSRD betrekking heeft op de rapportage van de impacts van de relatie, waarbij het niet relevant is wie eigenaar is van de desbetreffende asset. Als deze interpretatie in de nationale implementatie van de CSRD wordt verrat dan betekent dit dat de rapportage van *asset managers* niet hetzelfde niveau van detail en *assurance* biedt als waar andere FI's toe verplicht zijn in de rapportage van hun klimaatimpact. Dat lijkt onwenselijk gezien de rol van asset managers en de aanzienlijke klimaatimpact van hun portefeuille en het nastreven van een gelijk speelveld.

8. Welke informatie heeft u nodig om te zorgen dat uw activiteiten bijdragen aan de transitie naar een klimaat-neutrale economie?

In de eerste plaats helpt het als de overheid duidelijkheid geeft over de transitiepaden voor de reële economie voor de korte, middellange en lange termijn zodat investerings- en financieringsbeslissingen en risico inschattingen hierop afgestemd kunnen worden. Naast een heldere visie is duidelijkheid nodig over de instrumenten (beprijzen/normeren/subsidiëring) en wetgeving die worden ingezet om de transities te sturen dan wel te versnellen. Tevens moet uitgewerkt worden waar wat van de financiële sector en van specifieke types FI's verwacht wordt en hoe de keten van financiering (publiek-privaat) eruit dient te zien. Tot slot wat betreft informatie op macroniveau is

---

⁶ Zie bijvoorbeeld [Evaluation of the Dutch RBC Agreements 2014-2020 | Report | Government.nl](#)

het noodzakelijk om afbouwpaden voor bepaalde sectoren en activiteiten in kaart te brengen zodat FI's daarop kunnen anticiperen in het afbouwen of ombuigen van financiering.

Wat betreft de toegevoegde waarde van investering/financiering hebben FI's de volgende informatie nodig:

- Een referentiescenario/benchmark om te bepalen wat de marginale impact is en bijbehorende data;
- Regels en methodologie over het schatten van emissies waar er nog geen data beschikbaar is of de kwaliteit van data afdoende is (waarin nog wel een prikkel is voor bedrijven om te gaan rapporteren als ze dat nog niet doen);
- Financiële informatie om attributie van emissies te kunnen berekenen;
- De mate van 'investor additionality' o.b.v. bijvoorbeeld van beschikbaar aanbod van kapitaal voor activiteit/sector;
- Voor banken: actieplannen van ((groot)zakelijke) klanten.

9. Welke ideeën heeft u om de link tussen de activiteiten van financiële ondernemingen en bijdragen aan emissiereducties in de reële wereld te versterken? Welke methoden, indicatoren, of maatregelen zouden daarbij in het bijzonder kunnen helpen?

- Het is van belang dat de maatregelen die gaan over de kwaliteit en het ambitieniveau van de actieplannen betrekking hebben op alle activiteiten van een FI, ook als data (nog) niet beschikbaar is of de kwaliteit van data gebrekkig is;
- Een eenduidige en gestandaardiseerde methode voor:
  - Klimaatboekhouding (PCAF);
  - Attributie van emissies (PCAF);
  - Benchmarks/referentie scenario's;
  - Doelen (SBTi).
- Een gezamenlijk en verplichte absolute emissiedoelstelling en emissiereductie pad dat in lijn is met een 1,5 gradenscenario (gevalideerd door bijvoorbeeld SBTi);
- Meer transparantie en benchmarking op (absolute) emissies;
- Sectorspecifieke transitiepaden;
- Beprijzing/wetgeving voor vervuilende activiteiten in de reële economie waardoor kapitaalkosten voor ongewenste activiteiten stijgen;
- Het stellen van voorwaarden aan klanten/*investees* m.b.t. klimaatprestaties en klimaatplannen;
- Het invoeren van (prijs)incentives voor diensten op basis van klimaatprestaties en klimaatplannen.

10. Welke ideeën heeft u om ervoor te zorgen dat de informatie die financiële ondernemingen rapporteren over duurzaamheid een beter beeld geeft van de benodigde verschuiving in geldstromen?

- Verplichte en gestandaardiseerde/geharmoniseerde PCAF-rapportage op absolute emissies en emissie intensiteit zodat er eenduidig wordt gerapporteerd en er gebenchmarkt kan worden tussen verschillende financiële instellingen;
- Een taxonomie van schadelijke activiteiten (zgn. bruine taxonomie) naast 'groene' activiteiten zodat ook duidelijk is waar geldstromen verminderd moeten worden;
- Sectorspecifieke rapportage standaarden voor FI's;
- Een verplichte rapportage over de ratio fossiel/duurzaam in de balans/portefeuille en hoe die in lijn te brengen met de 4:1 (duurzaam/fossiel) vanuit het IEA 'net zero 2050 scenario'.

Vragen drie denkrichtingen

11. In hoeverre kan een wettelijke inspanningsverplichting de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie versterken?

Het nemen van aanvullende maatregelen in de vorm van wetgeving sluit aan bij het advies van de RLI van december 2022⁷, waarin zij stellen dat er 'nieuw, aanvullend overheidsbeleid nodig is voor financiële sector dat niet alleen

---

⁷ [Financiering in transitie Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](https://www.rli.nl/publicaties/rapporten/2022/financiering-in-transitie).

stimulerend en faciliterend maar ook dwingend is'. Een wettelijke inspanningsverplichting is in lijn met dit advies. Een wettelijke verplichting creëert een gelijk speelveld in de sector op basis van duurzaamheid, in plaats van op basis van de status quo; op dit moment is het speelveld juist ongelijk voor FI's en bedrijven die extra inspanningen plegen om te verduurzamen. Vele Nederlandse FI's hebben door deelname aan het KC reeds een voorsprong, zij zijn erbij gebaat dat het overige deel van de sector binnen afzienbare tijd ook aan dezelfde criteria moet voldoen. Een wettelijke basis voorziet bovendien voor toezichthouders van een mandaat om haar taak te vervullen en in te grijpen waar nodig. Een verplichting om een inspanning te plegen is wat Triodos betreft minimaal, er moet goed in de wet worden uitgewerkt wat de inspanning behelst en wat er nodig is van FI's als inspanningen niet tot resultaten leiden.

12. Zouden andere doelen dan “de financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, de doelstelling om in 2050 in de Europese Unie klimaatneutraal te zijn en/of de klimaatambities van het kabinet” zinnvoller zijn om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te vergroten?

Specifieke doelstellingen per sector met bijbehorende sectorpaden maken de klimaat- en energietransitie concreet, wat de financiële sector helpt om te versnellen. In aanvulling hierop moeten er (sub)doelen worden gedefinieerd ten aanzien van biodiversiteit/natuur, circulariteit en een rechtvaardige transitie (zowel vanuit arm-rijk/draagkracht perspectief als Noord-Zuid).

13. Zouden financiële ondernemingen een of meerdere indicatoren moeten worden voorgeschreven die de voortgang richting het doel meet? Zo ja, welke en voor welk doel?

- Absolute emissies en emissie-intensiteit (voor vergelijkbaarheid) van alle activiteiten (scope 1, 2 en 3) volgens eenzelfde methode (PCAF).
- Indicatoren op het uitfaseren van fossiele investeringen (e.g. kolen, olie, gas) in lijn met IPCC/IEA-scenario's.
- Een indicator voor de mate van portfolio *alignment* met het 1,5 graad scenario;
- *Forward looking* indicatoren zoals concrete reductieplannen van beursgenoteerde ondernemingen en private ondernemingen boven een bepaalde omvang die extern gepubliceerd en gevalideerd zijn;
- Indicatoren over de transitierisico's waaraan ondernemingen worden blootgesteld, nu en in de toekomst;
- Indicator voor het succes van interventies gericht op klimaatmitigatie, bijvoorbeeld engagement inspanningen.

14. Welke mogelijke nadelen ziet u bij een inspanningsverplichting? Hoe zouden die eventueel kunnen worden ondervangen?

Een inspanningsverplichting laat mogelijk veel ruimte voor discussies over wie verantwoordelijk is voor een bepaald resultaat en wanneer een inspanning voldoende is om resultaat te mogen verwachten. Er is een duidelijke afhankelijkheid in resultaten tussen FI's en ondernemingen in de reële economie en overheidsbeleid. Dit betekent dat de FI's in hun actieplannen zich ook moeten uitspreken over wat zij van andere partijen nodig hebben om meer of sneller resultaat te kunnen boeken in de implementatie van het actieplan en zij op basis daarvan (collectief) engagement moeten voeren met overheid en bedrijven.

15. Voor welke financiële ondernemingen zou een inspanningsverplichting zinvol zijn? Dient gedifferentieerd te worden tussen grootte of typen onderneming?

In principe zou de verplichting voor alle FI's kunnen gelden, rekening houdend met het principe van proportionaliteit. Vanuit *impact* perspectief zou je ook kunnen bepleiten om de verplichting te laten gelden voor FI's met een uitstoot boven een bepaalde drempelwaarde, waarbij de FI's met een uitstoot onder die waarde worden vrijgesteld of waarvoor de verplichting wordt verlicht. Op die manier ontzie je kleinere en duurzamere FI's. Onder de SFDR is de rapportageverplichting gericht op producten die als duurzaam worden aangemerkt, wat FI's die werk maken van verduurzaming additioneel belast. Dit zou je eigenlijk om willen draaien in nationale wetgeving zodat je de juiste *incentives* creëert.

16. Welke vorm van handhaving zou het meest passend zijn bij een eventuele inspanningsverplichting? Met andere woorden: wie zou het best kunnen toezien op de naleving?

Publiek toezicht en handhaving is essentieel om te garanderen dat de verplichting daadwerkelijk wordt nageleefd en ook hoe de verplichting wordt ingevuld. AFM en DNB zouden in staat gesteld moeten worden om deze rol in gezamenlijkheid te vervullen. Daarnaast zou een maatschappelijke adviesraad ingericht kunnen worden om de toezichthouders en FI's te adviseren over de voortgang in de sector over de gehele linie. Er is veel ontwikkeling in meetmethoden, rapportage standaarden, richtlijnen m.b.t. doelen, technologische ontwikkelingen in sectoren. Dat betekent dat deze dynamiek ook in het maken en verbeteren van de actieplannen tot uiting dient te komen. Ook daar kan een maatschappelijke adviesraad of expertcollege in ondersteunen.

17. Ziet u mogelijkheden voor een resultaatverplichting ten opzichte van een inspanningsverplichting zoals bovenstaande? Ziet u bepaalde risico's bij een resultaatverplichting?

De gewenste klimaatresultaten zijn niet alleen afhankelijk van de inspanningen van/in de financiële sector. Echter, de sector is een belangrijke versneller of rem in het ontplooiën van economische activiteiten. Er is een wisselwerking tussen de financiële sector, de reële economie en de overheid. Als de eisen aan de financiële sector te veel uit de pas lopen met de ontwikkelingen in de reële economie bestaat het risico van financiële uitsluiting. FI's kunnen dan worden genoodzaakt bepaalde activiteiten niet meer te financieren om zo hun gefinancierde uitstoot omlaag te brengen. Een resultaatverplichting kan echter in verschillende gelaagdheden worden ingevoerd. Triodos Bank staat in principe open voor een resultaatverplichting, afhankelijk van de precieze invulling.

18. De klimaatplanverplichting op grond van de CSDDD zal gaan gelden voor een deel van de Nederlandse financiële sector, namelijk de instellingen die de hierboven genoemde drempelwaarden halen. Vindt u het wenselijk als deze verplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector zou gelden? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet? Hoe kijkt u ertegenaan als eventuele nationale wetgeving aanvullende eisen stelt bovenop aanverwante IMVO-wetgeving?

Het lijkt verstandig om de verplichting voor de gehele sector te laten gelden. Zie ook antwoord bij 3. Het proportionaliteitsprincipe dat wordt gehanteerd in de OESO-richtlijnen of een gefaseerde invoering zijn manieren om kleinere FI's niet te benadelen. Als de kleinere FI's geen onderdeel zijn van de scope van het wettelijk kader dan het risico op vingerwijzen (van *asset manager* naar *asset owner*) ontstaan. Juist daarom moeten de verplichtingen voor banken, andere *asset owners* en *asset managers* op elkaar aansluiten om het speelveld in de sector niet te verstoren. Anders bestaat er het risico dat vervuilende activiteiten verplaatsen van de ene speler naar de andere.

19. Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid scherpere vereisten moeten bevatten over klimaat effecten om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te versterken? Hoe zou deze verplichting er uit kunnen zien?

In algemene zin dienen de combinaties van de verschillende interventies (o.a. engagement, uitsluiting, divestment, stemmen, eisen stellen of positieve incentives richting klanten, impact investment) op een effectieve, transparante en ambitieuze manier te worden ingezet. Bijvoorbeeld door engagementbeleid voorwaardelijk te maken aan duidelijke en vooraf vastgestelde prestatie-indicatoren, door verplicht te stellen dat minimaal engagement beleid wordt gevoerd op een percentage grootste uitstoters in de portefeuille en door een verplichting in te voeren op het stemmen voor zeggenschap over klimaatresoluties (of een verplichte onderbouwing bij een tegenstem).

20. Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid voor meer financiële ondernemingen moeten gelden? Zo ja, welke?

De verplichting tot het voeren van effectief, meetbaar en transparant betrokkenheidsbeleid is onzes inziens voor alle FI's relevant. Bij uitbesteding dient de *asset owner* alsnog sturing te geven op de aanwezigheid en kwaliteit van engagementbeleid. Richt de verplichting zo in dat het schuiven van verantwoordelijkheden niet langer mogelijk is.

21. Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving, bijvoorbeeld op het gebied van regeldruk, uitvoerbaarheid, vestigingsklimaat? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen?

Zie vraag 6. Voor de FI's die reeds onderdeel zijn van het KC zou aanvullende nationale wetgeving langs voorgestelde lijnen geen extra druk moeten leggen op regeldruk en uitvoerbaarheid. Voor de FI's die nog geen onderdeel zijn van het KC is dat mogelijk wel het geval en dient invoering wellicht gefaseerd te worden. Echter, deze FI's kunnen wel

voortbouwen op de al opgebouwde kennis en expertise in KC verband. Daarnaast helpt een verdere concretisering van waar transitieplannen aan moeten voldoen bij het creëren van een gelijk speelveld en vergelijkbaarheid. Momenteel geven veel FI's nog hun eigen invulling aan het ontwerp van transitieplannen en maken enkelen gebruik van eigen meetmethoden en indicatoren.

22. Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving voor het financieringsaanbod van het mkb? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen? Zou bijvoorbeeld een uitzondering voor verplichtingen aangaande financiering van het MKB een werkbare oplossing kunnen bieden voor mogelijke negatieve effecten?

Zie antwoorden bij 3 en 5. Vanuit Triodos Bank geredeneerd voorzien wij geen negatieve effecten van aanvullende maatregelen voor MKB-financiering omdat we juist sterk gericht zijn op het duurzaam MKB of MKB dat wil verduurzamen. In de implementatie van het Klimaatakkoordcommitment hebben wij niet ondervonden dat de actieplannen en rapportage een obstakel kunnen vormen. We zien het als verantwoordelijkheid van FI's met een bepaalde omvang om het MKB in de eigen waardeketen te helpen met het voldoen aan rapportageverplichtingen en klimaatinspanningen. Daarover kunnen - indien hier gegronde zorgen over zijn - bepalingen worden opgenomen in wetgeving.

Overige vragen

23. Een aantal opties in de verkenning gaan mogelijk verder dan in de EU geldende en in voorbereiding zijnde regelgeving. Ziet u daar bezwaren tegen? Wat vindt u van mogelijke verschillen in eisen die gesteld zouden kunnen worden aan Nederlandse bedrijven versus de eisen die worden gesteld aan bedrijven die elders in de EU actief zijn? Welke gevolgen verwacht u dat eventuele verdergaande nationale wetgeving zal hebben voor de concurrentiepositie van in Nederland gevestigde ondernemingen?

Nee, wij zien geen bezwaren. Zie antwoord op 1, 6 en 7. De EU kent momenteel een ongelijk speelveld dat vervuilende ondernemingen nog steeds bevoordeelt ten opzichte van duurzame ondernemingen. Er zal onzes inziens gestuurd moeten worden op een gelijk speelveld waarin toekomstbestendigheid, en dus duurzaamheid de norm wordt en vervuiling wordt ontmoedigd, onder andere door de werkelijke prijs of werkelijke negatieve waarde in kaart te brengen.

24. Bovenstaande consultatie is gericht op klimaat- en de energietransitie. Ziet u meerwaarde in het opnemen van andere milieudoelen, zoals bijvoorbeeld de transitie naar een circulaire economie of de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, in deze verplichtingen of het voorstellen van gelijksoortige wetgeving omtrent andere milieudoelen? Zo ja, welke en op welke manier verwacht u dat wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van de financiële sector aan deze andere milieudoelen kan versterken?

Wat Triodos Bank betreft worden de onderwerpen natuur, biodiversiteit en circulariteit ook integraal opgenomen in de verplichte klimaatactieplannen, doelstellingen en interventies. De transities die nodig zijn voor klimaatmitigatie en adaptatie en voor behoud en versterking van natuur en biodiversiteit grijpen dusdanig in elkaar dat een afzonderlijke aanpak elkaar in potentie kan tegenwerken terwijl een integrale aanpak synergiën kan sorteren. Er zijn [richtlijnen](#) (in ontwikkeling) die de financiële sector handvatten bieden in het integraal aanvliegen van klimaat en biodiversiteit en deze richtlijnen of kaders kunnen worden vertaald naar verplichtingen in aanvullende maatregelen.

25. Heeft u nog andere ideeën over wettelijke of alternatieve maatregelen ter versterking van de bijdrage van de financiële sector aan de energietransitie die u wilt meegeven?

Ja. Er valt te denken aan:

- Een (gefaseerd) verbod op financiering van het aanboren van nieuwe olie-, gas- en steen- of bruinkolen reserves (zowel in projectfinanciering, als in leningen aan een bedrijf die deze activiteiten direct of indirect ontplooit of faciliteert);
- Een snelle uitfasering van fossiele subsidies, waaronder overheidsgaranties voor fossiele projecten en bedrijven zoals reeds toegezegd;
- Vergroening van de bankenbelasting, gekoppeld aan bijvoorbeeld de emissies per gefinancierde euro of aan de Green Asset Ratio;

- Het opschrijven van fiscale voordelen voor duurzame investeringen, zoals de Groenregeling.